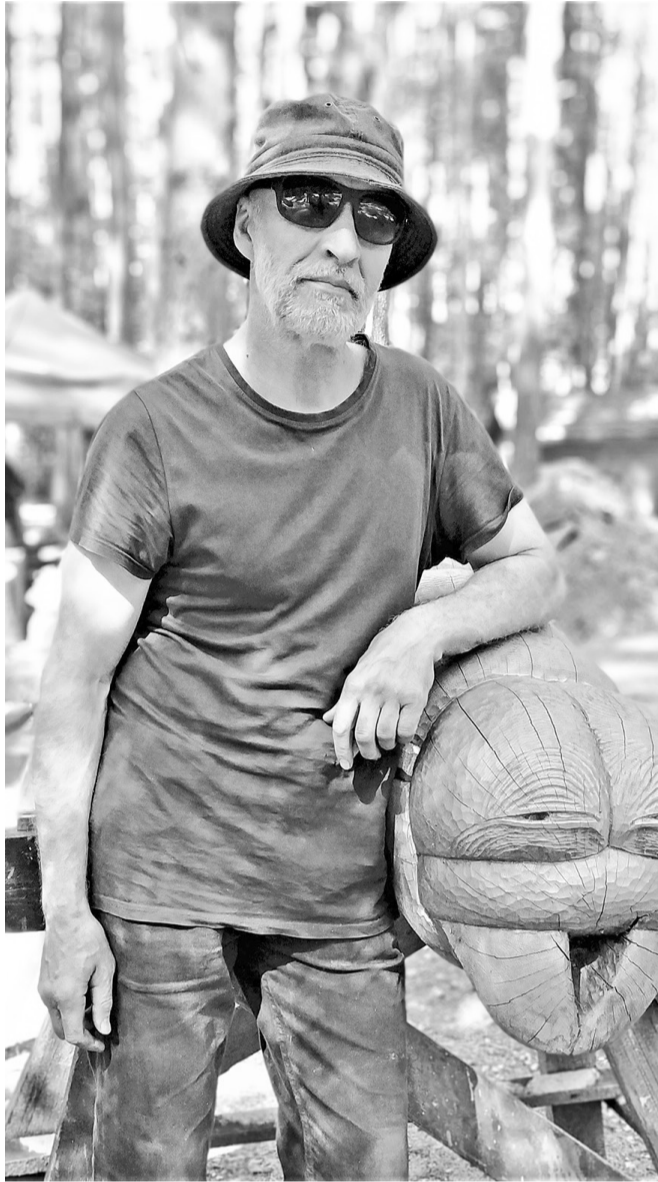

Labākais droši vien ir vēl priekšā

Viena no jaunākajām koka skulptūrām – Rūķene ar mazo Rūķēnu.

Pirmās koka skulptūras, ko bija veidojis Jelgavas kokgriezējs Krišjānis Kugra, Tērvetes silā tika uzstādītas 60. gadu beigās, un tajā laikā tas bija kaut kas vēl nebijis un apbrīnojams. Vēlākajos vairāk nekā 50 gados Latvijas valsts mežu dabas parks Tērvetē ir papildinājies ar daudziem un daudzveidīgiem koka tēliem. Cik daudz to ir šobrīd, nav precīzi saskaitīts, bet krietni pāri 100 koka skulptūru un veidojumu noteikti būs. Krišjāņa Kugras veidotajiem Annas Brigaderes pasaku tēliem šajā laikā ir pievienojušies koka tēlnieku Andra Doņa, Normunda Stenkevica, Ritvara Kalniņa un Rīgas Amatniecības vidusskolas audzēkņu darbi.

Neuzskata sevi par koka tēlnieku

Pirms 29 gadiem, 1994. gadā, Meža Ķēniņa koka skulptūras atjaunošanas darbā tika uzaicināts RITVARS KALNIŅŠ, un ar to arī sākās viņa Tērvetes laiks.

- Tolaik vairāk biju strādājis ar akmeni, un nupat biju uztaisījis pieminekli latviešu strēlniekiem Kalnciema mežā. Darbs ar koku man arī nebija gluži svešs, jo Mākslas akadēmijas Tēlniecības nodaļā, kur mācījos, nācās strādāt ar visiem iespējamiem materiāliem un biju padarbojies arī ar koku.

Krišjāņa Kugras veidotais Meža Ķēniņš tajā laikā savu mūžu bija jau nodzīvojis. Kugras darbu burtiski nokopēju, tikai uztaisīju palielinātu - reizināju pusotru reizi. Pēc tam divas reizes nācās atjaunot arī Kugras veidoto Sprīdīti, kas dancina Lutausi, tāpat Anneli un viņas draudzenes. Arī Rūķis, kas malku nes, ir kopija. Koka skulptūras diemžēl nav mūžīgas.

- Kā tev pašam patīk Krišjāņa Kugras darbi?

- Man patīk. Viņš savas skulptūras ir skaldņaini taisījis, kā jau koka tēlnieki to dara. Tās skulptūras, kādas viņš bija koka izgriezis, es arī burtiski nokopēju tādas pašas, bet, teikšu, tas nav mans rokkraksts. Es kaut kā citādāk... Bet kopēt nebija grūti, jo viņa darbi ir tādi šķautņaini, tos viegli izmērīt.

Kā mākslinieks es arī teiktu, ka vienīgie mākslas darbi parkā ir šīs Krišjāņa Kugras skulptūras. Jā, viņa skulptūras ir īsta vērtība. Atceros, jau bērnībā, kad atbraucu uz parku, viņa pasaku tēli radīja īpašu noskaņu, tādu īsti nostalgisku noskaņu, kas ilgi paliek atmiņā. Pārējo, kas pēc tam nācis, es par mākslu nesauktu. Tie ir vides objekti, kas domāti bērniem. Ģimenes ar bērniem pastaigājas pa parku, ierauga kādu koka skulptūru - bērniem prieks, nofotografējas pie tās, aizsūta bildes citiem... Arī mani bērni ir aizrautīgi ložņājuši pa rūķu mājiņām.

Daži man ir teikuši, ka par kam vairs nav tās agrāko laiku romantikas, kad bija tikai Tērvetes sils, ainava un Kugras skulptūras. Viss jau mainās, arī parks

komercializējas. Lai tas būtu interesants mūsdienu bērniem, ar ainavu un koka figūrām vien nepietiek.

- Kā tu kļuvi par tēlnieku?

- Un kā tu par žurnālisti? Kaut kā jau tas aicinājums pie katra no mums atnāk, un pat nevar izskaidrot, kā. Izrādās, ka tu esi vienkārši pie tā nonācis, varbūt aiznests, un viss.

Jā, man patika visu ko taisīt jau skolas laikā, tāpēc arī aizgāju mācīties Mākslas akadēmijā. Esmu vēlāk taisījis šo un to, taču jāatzīst, ka savā dzīvē neko lielu vēl neesmu paveicis. Daudz laika ir atdots ģimenei un bērniem - tie man ir trīs.

Es sevi neuzskatu par koka tēlnieku. Tas, ko pašlaik daru, ir vairāk amatnieka darbs, taču šis darbs man patīk. Protams, kad taisu kārtējo skulptūru, tad daru to tā, lai pašam patiktu. Tajā brīdī, kad tā beidzot ir gatava, liekas - jā! Bet pēc tam, kritisku aci to izvērtējot, vairs tik labi neliekas. Redzu, ko varēja vēl labāk.

- Vai neesi pārlieku paškritisks?

- Es cenšos, lai būtu labi, bet dažkārt patiešām ir tā, kā ir. Droši vien labākais ir vēl priekšā. Bet vispār - man labāk tomēr patiek akmeņi.

Nav jābūt Bārbijām, bet smukām gan

Dabas parka Zaļās nometnes pagalmā ir Ritvara darba vieta, kur top arvien jauni darbi. Varenis, vairākus metrus garš tārpis ir jau gatavs papildināt Raganu sila mošķu pasauli, bet stirna un lācis

iederēsies Meža mātes valstībā, kurai noskatīta vieta netālu no Iršu dārza. Pati Meža māte koka tēlniecības darbnīcā jau gadu gaida savu iznācienu mežā. Arī Rūķene ar nīgru rūķu bērniņu ir gatava doties uz sev paredzēto vietu.

Ritvaram šobrīd ir cits steidzamāks darbs: jāuztaisa sešas vienādas koka balvas mednieku festivālam «Minhauzens», kas augusta sākumā notiks Mētrienā.

- Mētrienas ģerbonī ir dzērvenes ar lapām. Man pasveda ideju balvām - medību dievietes Diānas galva ar dažām dzērvenēm matos. Ideja skaista, bet uztaisīt samērā īsā laikā sešas sieviešu galviņas tā, lai viņas arī izskatītos cik necik skaistas, es neapņemos. Varbūt vienu, bet ne sešas vienādas, jo izveidot sievietes seju ir vissarežģītāk. Tāpēc tagad taisu kompozīciju tikai ar dzērvenēm.

Rūķis var būt tāds un šitāds, ar nez kādu degunu, bet sievietes sejai ir tomēr jābūt glītai. Jā, arī Kugras Annelēm tie ģimji nebija iznākuši visai smuki, nebija viņas nekādas Bārbijas, taču viņas ir foršas. Kugram arī tās dažas neveiklības, ko var ieraudzīt, vienalga bija simpātiskas. Tajā visā bija tas autentiskums. Vai man tas tā tikai tagad liekas?

Tārps ar dabisku kūkumu

Koka skulptūras top ar motorzāģa, kalta un slipmašīnas palīdzību. Protams, vispirms top skices.

- Es tās zīmēju nesmukas, tikai lai var saprast, kas ir domāts. Kad ir sarežģītāks darbs, uztaisū skulptūru no plastilīna vai maza kociņa.

Skulptūras tiek veidotas no ozola blūķiem, kuri tiek savesti pie koka tēlniecības darbnīcas. No koka daudz kas atkarīgs, un dažkārt arī nepaveicas, atzīst Ritvars.

- Liekas, ka būs labs, bet - nekā. Ja koks ir ilgāku laiku gulējis un izkaltis, tad tas skaisti un vienmērīgi plaisā mazām plaišiņām. Piemēram, Lācis ir labs, viņam uz riņķi iet mazas plaišiņas. Meža mātei - plaisa pāri sejai. Ko darīt? Jāliek ārā, varbūt mitrā laikā plaisa pievērsies ciet. Tāda pati plaisa arī Rūķenei ar mazo rūķēnu. Jārēķinās, ka tā var gadīties. Koks paliek koks.

Ritvars stāsta, kā ticis pie likā ozola stumbrā tārpam. Tam nu ir burvīgs un galvenais - dabisks kūkums.

- Tārpam nūdien paveicās, ka viens atvestais ozola stumbrs bija jau liks. Biju to nolūkojis, lai pārlīktu pāri vienai no ieejām Kurba da zemē, tieši tādu izliektu tur vajadzēja. Traktorists Kaspars saka

- labāk nē! Nevarēšot ar traktoru izbraukt cauri. Kāds cits iesaka: tur taču no tā koka labs tārps var iznākt! Tā nu tas tārps ir tapis.

Ritvars vienmēr aiziet paskatīties, kā koka skulptūras, ieliktas savās vietās, iekļaujas parka ainavā, un ir pārliecinājies, ka tās ne maz nevar «neierakstīties» dabā. Nelielām koka skulptūriņām lielā mežā vienmēr atradīsies vieta.

Vien viņam liekas, ka svarīgi būtu parkā vairāk atgādināt par rakstnieci Annu Brigaderi un viņas darbiem. Tā ir mazliet žēl. Ar rakstnieci un viņas pasaku tēliem taču būtībā ir sācijas dabas parks.

Tāda vientuļnieka dzīve

Viens no nelielajiem nometnes namiņiem ir Ritvara Tērvetes mājas. Piecas dienas viņš, kā visi darba cilvēki, strādā, veidojot jaunas koka skulptūras, bet brīvdienās brauc uz Rīgu pie ģimenes. Ritvars te strādā un dzīvo arī rudenī, ziemā un pavasaros. Kad ir pavisam auksts vai lietus, tad gan nevar pastrādāt. Darba diena vasarā iznāk gara - kamēr vien ir gaišs, ar nelieliem pārtraukumiem. Iepriekšējās vasarās kopā ar Ritvaru bija jaunākā meita Maija, kurai ļoti patikusi Tērvete, bet šovasar, kad pabeigta 9. klase, viņai ir daudz arī citu lietu darāmu.

- Iznāk man tāda vientuļnieka dzīve, bet vismaz te vasaru redzu. Ēst es māku gatavot, tā man nav problēma. Vakaros paskatos Netflix vai jūtību. Lasu grāmatas. Un man ir Dievs. Es esmu kristietis, ticīgs, tāpēc grāmatas ir tikai par to. Man patīk Lutera teorija.

Tas, ka nonācu līdz ticībai, ir mans lielākais sasniegums. Ticīgs cilvēks saprot, ka galvenais ir tas, ka viņš ir kļuvis ticīgs. Tas jau parasti notiek vēlāk, kad esi klupis, kritis un varējis atkal piecelties. Tad tu beidzot jūti, ka tev ir miers, un tevi iepriecina darbs un ģimene, ziema un vasara. Tad viss ir labi.

Uz jautājumu, vai Ritvars jūtas arī kā tērvetnieks, viņš atbild, ka laikam taču nē, jo gatavojas kļūt par penkulnieku. Penkules pusē viņam mantojumā ir atstāta vectēva zeme, drīzāk gan mežs.

- Vectēvs pameta Penkulī, kad gāja prom no kolhoziem, un devās uz Jelgavu. Māte savukārt aizgāja tālāk uz Rīgu, kur es arī piedzimu, uzaugu un mācījos.

Jāiet atpakaļ. Mājas gan tur nav saglabājušās. Bet bērni jau lieli, kāpēc man vajag māju? Tad jau redzēs, kā būs tālāk. Darba pagaidām pietiek, un strādāt varu arī citā vietā, arī Penkulē.

Anita Banzīņa
Autores foto

MAF

Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors